

25. Kaupunginkirjasto¹⁾

Lainaustoiminnan kehitys. Kirjaston kokonaislainaus lisääntyi v:n 1970 aikana n. 200 000 kirjalla. Kaupunkilaista kohden lainaus oli keskimäärin 7.4 kirjaa sen oltua edellisenä vuonna 7.0. Toiminnan kasvu jakaantui melko tasaisesti miltei kaikkien toimintapisteidен kesken. Suuntaus on ollut samantapaisena havaittavissa usean vuoden aikana ja tulee ilmeisesti edelleenkin jatkumaan. Voimakas kehitys on luonnollisesti asettanut kirjaston resurssit varsin kovalle koetukselle.

Rakennuskohteet. Töölön sivukirjaston lainausosastot avattiin yleisölle 22.12. Kaksi vuotta kestänyt rakennuskausi ja sivukirjaston puolitoistavuotinen toiminta väliaikaisissa tiloissa Kivelän sairaala-alueella päättyivät näin ollen hieman ennen joulua. Uusi rakennus otettiin porrastetusti käyttöön siten, että opinto- ja sanomalehtisalit avattiin vuoden vaihteessa sekä musiikkiosasto ja kahvio myöhemmin a.o. kalusteiden valmistuttua.

Uuden rakennuksen valmistuminen oli koko kaupunginkirjaston toimintaa ajatellen suurimerkityksellinen tapahtuma. Töölön kaupunginosan asukkaiden kannalta uudenlaiset, valoisat, käytännölliset sekä entistä paljon laajemmat ja monipuolisemmat tilat antoivat kokonaan uudenlaiset edellytykset kirjastopalvelun järjestämiseksi asiakkaita tyydyttävällä tavalla. Pääkirjaston ylikuormitusta uusi rakennus voi omalta osaltaan jonkin verran keventää. Tärkeintä ehkä kuitenkin on, että kirjastolaitoksen piirissä voi-

tiin toteuttaa esimerkiksi kelpaava ja laajaa huomiota herättänyt rakennushanke. Tulevia suunnitelmia ja investointeja silmällä pitäen lähtökohta on muuttunut entistä edullisemmaksi.

Sivukirjaston rakennuskustannukset nousivat 3 milj. markkaan, josta valtion rakennusavustus kattaa vajaat 5 %. Kirjastolain perusteella avustus on harkintaperusteinen 10–40 %:n puitteissa, jolloin suurten kohteiden — kuten Töölön sivukirjaston — osuus yleensä on määräytynyt alhaisen laskuperusteiden mukaan. Vaatimattomaan lopputulokseen on lisäksi myötävaikuttanut avustuksen kytkeytyminen pelkästään hyötypinta-alaan ja sen laskeminen keskimääräisyyteen perustuvien yleisten rakennuskustannusten mukaisesti. Ahtaat normit aiheuttivat puolestaan alunperin myös sen, että kaupungin oli sitouduttava kokonaisuudessaan kustantamaan laskentaperusteet ylittävään pintalaan eli 273 m²:iin liittyvät kustannukset.

Koska rakennusavustuksen saamisen edellytyksenä on ollut rakennushankkeen kaikinpuolinen hyväksyttäminen rakennusohjelman sekä luonnos- ja rakennuspiirustusten osalta myös valtion taholla tästä aiheutuvine viivytyksineen ja rakennustyöt lisäksi valtion työllisyyssehtojen perusteella oli kesällä 1969 keskeytettävä neljäksi kuukaudeksi parhaimpana rakennusaikana, voidaan aiheellisesti pohtia avustuksen anomisen kannattavuutta ja nykyisen avustusjärjestelmän mielekkyyttä. Rakennusavustuksiin varatun

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja kaupunginkirjaston toimintakertomuksen eripainoksessa.

Töölön sivukirjaston lainausosaston hyllyt on sijoitettu säteittäin ja valaistu putkivaloin.

määrärahan niukkuudesta johtuen valtaosa avustusanomuksista on jatkuvasti evätty, mikä luonnollisesti on ollut omiaan siirtämään kuntien kirjastorakennussuunnitelmia. Koska avustukset lisäksi ilmeisesti on pyritty suuntaamaan vähävaraisemmille kunnille, on Helsingin asema järjestelmässä muodostunut korostetun epäedulliseksi.

Rakennuskustannukset eivät sinänsä ylittäneet kustannusarvioita ja työt voitiin saat-
taa loppuun aikataulun mukaisesti, joskin eräät viimeistelytehtävät voitiin päättää vasta lokakuun kuluessa. Kalustamissuunnitelmien toteuttaminen osoittautui puolestaan jonkin verran hankalammaksi johtuen alalla vallitsevasta korkeapaineesta ja poikkeuksellisen pitkistä toimitusajoista. Urakan porrastamisella talo pyrittiin kuitenkin saamaan mahdollisimman nopeasti käyttöön. Kalusta-

miskustannukset nousivat yhteensä n. 500 000 mk:aan. Suurin kalusteiden toimittaja oli Höyrypuuseppä Oy, Tampere. Musiikkilaitteet, joiden kustannukset olivat 50 000 mk, toimitti puolestaan Yleiselektronikka Oy. Istuimet valittiin suurimmalta osalta Tehokaluste Oy:n vakiomalleista.

Kirjaston avaamisen yhteydessä pidettiin julkisen sanan edustajille tiedotustilaisuus. Uusi rakennus sai tässä yhteydessä ja muutenkin runsaasti huomiota osakseen. Lainaus muodostui alun alkaen erinomaisen vilkkaaksi, jopa jonkin verran oletettuaakin suuremmaksi.

Kaupunginkirjaston rakennusohjelmassa tapahtui toinenkin huomattava edistysaskel itäisen lääkäriaseman töiden käynnistyessä. Rakennuskompleksiin sijoittuvat myös n. 700 m² käsittävät huonetilat Herttoniemen sivu-

Töölön opintosalissa on tilaa 80 lukijalle ja parveketasolla on lisäksi neljä tutkijakammiota.

kirjastoa varten. Itäisten kaupunginosien keskeneräiseen kirjastoverkostoon rakennushanke valmistuttuaan tuo merkittävän parannuksen.

Pääkirjaston korjaussuunnitelmien toteuttamista jatkettiin edelleenkin töiden keskityessä opintosalin I:een ja sen lähivarastotiloihin. Vanhat varistorakennelmat purettiin ja tilat kunnostettiin kokonaisuudessaan kiinnittäen huomiota myös valaistuksen uusimiseen. Lisäksi saliin hankittiin tummanvärinen kokolattiamatto. Töiden valmistuttua mikrofilmit lukulaitteineen siirrettiin uusiin tiloihin. Pääkirjaston työskentelyolosuhteet kohentuivat näiden toimenpiteiden avulla ilahduttavasti, joskaan uudistukset eivät voineet tuoda varsinaista helpotusta vallitsevaan tila-ongelmaan.

Henkilökunta. Kertomusvuoden päättyes-

sä oli kaupunginkirjastossa 169 vakinaista ja 55 tilapäistä viranhaltijaa, työsuhteessa olevia kuukausipalkkaisia työntekijöitä oli 12. Tuntipalkkaisten kirjastoamanuenssien ja kirjastoapulaisten vuoden aikana suorittama työmäärä oli 139 614,5 t, vastaten n. 85 kokopäiväisen työntekijän työmäärää.

Kaupunginkirjastoon valittiin uusina viranhaltijoina sivukirjastonhoitajaksi Soili Erkamo 1.1.1970 sekä kirjastoamanuensseiksi Ida-Stina Lindell ja Maija Ojantakanen 1.1., Leena Linnovaara 1.2., Aarre Ahola ja Tuula Vuorela 1.3., Sulo Vane 1.8., Kerttuli Karonen 1.10. ja Thyra Haikka 16.12. lukien.

Seuraavat kaupunginkirjaston viranhaltijat siirtyivät toiseen kirjaston virkaan: opiskelunneuvoksi Aune Hurmeranta 1.2., sivukirjastonjohtajaksi Kaija Salonen 1.3., vanhemmiksi kirjastoamanuensseiksi Helka

Välitalo 1.7. sekä Elmikaarina Martin ja Raili Reivala 1.8. sekä osastonhoitajiksi Martina Aminoff ja Benita Kock 1.8. lukien.

Eläkkeelle siirtynyt kirj.aman. Saimi Lappalainen 1.11.

Kirjaston palveluksesta erosivat kirjasto-amanuenssit Arla Lindgrén 1.7., Anna-Maija Valkonen 16.9. sekä Tuula Mattila ja Rea Leskinen 16.10.

Kaupunginkirjaston palveluksessa oleville myönnettiin sairauden, tapaturmien ja äitiyslomien vuoksi virkavapautta yhteensä 5 235 päivää.

Kirjastotutkintoa varten vaadittavan harjoittelun suoritti 13 henkilöä. Harjoittelijoille järjestettiin kevätkaudella koulutustilaisuuksia (24 t), joissa käsiteltiin mm. kaupunginkirjaston historiaa ja organisaatiota, kirjallisuuden valintaperiaatteita ja hankintamenetelmiä, luokitusta ja luettelointia sekä kirjastotoiminnan erityistyömuotoja. Harjoittelunohjaajana toimi apul.kirj.joht. Sirkka-Liisa Meri. Kirjastonjohtajan ja harjoittelunohjaajan lisäksi luentoja pitivät kirjaston omat esiteltujen alojen erikoistuntijat sekä kirjastoneuvos Helle Kannila. Lisäksi harjoittelijat osallistuivat Helsingin seudun kirjastoharjoittelijoiden yhteisluentoihin tutustuen täten myös tieteellisten kirjastojen toimintaan.

Toimintakauden aikana aloitettiin kirjaston sisäinen koulutustoiminta järjestämällä kirjasto- ja järjestelyapulaisten peruskurssit. Vaikka kurseille osallistuivat vain viranhaltijat oli osanottajat jaettava kolmeen ryhmään, joille kullekin järjestettiin kuusi koulutustilaisuutta à 3 t. Luennoissa käsiteltiin kaupunginkirjaston historiaa, hallintoa ja tulevaisuuden näkymiä, kunnallishallinnon peruspiirteitä, kirjaston erityistyömuotoja, luokitusjärjestelmää, kirjahankintaa ja luettelointia, kirjojen huoltoa, lainausmenetelmiä ja teknisiä välineitä, kortistojä ja hyllyjärjestystä, kirjastoautotoimintaa ja siirtokirjakokoelmaa sekä yleisönpalvelun periaatteita.

Luennoitsijoina toimivat kirjaston omat, esiteltujen alojen erikoistuntijat.

Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämälle tulokaskurssille osallistui yhdeksän kirjastoamanuenssia, toimistopäällikköseminaariin osallistuivat sivukirj.hoit. Soili Erkamo ja os.hoit. Benita Kock, työnopetuskurssille kirj.aman. Rauni Mäkelä ja toim.apul. Marja Lehtonen sekä kokous- ja neuvottelutekniikan kurssille os.hoit. Eila Lindqvist. Kirj.apul. Sirkka-Liisa Pyötsiä suoritti kunnallishallinnon A-kurssin.

Kirjastossa työskenteli kaksi toimistokoulun harjoittelijaa. Työnopettajana toimi kirjanpit. Elsa Aarnio.

Sivukirjaston- ja osastonhoitajien kokous pidettiin pääkirjastossa 13.5. Kokouksessa käsiteltiin kirjanvalintaa ja aiheesta esittivät alustuksia sivukirj.joht. Aili Olamaa sekä sivukirj.hoitajat Hilikka Kauppi ja Gun Forslund-Anttila.

Kirjaston lastenkirjastotoimikunta järjesti Kallion sivukirjastossa 10.3. keskustelu- ja tiedotustilaisuuden, jossa sivukirj.joht. Kaija Salonen esitteli lastenkirjastotoimikunnan työtä ja kirj.aman. Sinikka Pyötsiä näyttelyiden, tietokilpailujen ja satutuntien järjestämisestä. Ohjelmaan kuului Kallion nukke-teatterin esitys. Kokoukseen osallistui 40 henkilöä.

Henkilökunnalle järjestettiin illanvietto 24.10. Tilaisuuden juontajana toimi vahtim. Yrjö Mattila. Laulajatar, kirj.aman. Esteri Parviainen esitti yksinlaulua. Illanviettoon osallistui 130 kirjaston virkailijaa.

Kirjastoautotoiminta. Kaupunginkirjaston kolmas kirjastoauto valmistui syksyn aikana ja uuteen aikatauluun, johon sisällytettiin pysäkit Konalaan ja Mellunmäkeen, siirryttiin marraskuun lopussa. Uusi auto on rakennettu kotimaiselle Sisu-alustalle ja poikkeaa sen johdosta jonkin verran aikaisemmasta mallista. Kiitokori Oy, Kausala, vastasi tälläkin kertaa korirakenteista ja auton sisustuksesta. Toiminnan kannalta uuden auton liikenteeseen asettaminen toi kipeästi kaiva-

Töölön lastenosastollakin kuunnellaan musiikkia kuulokkein.

tun helpotuksen yhä selvemmin havaittuun ylikuormitukseen vilkkaimmissa lainauspisteissä. Ratkaisevat edistysaskeleet kytkeytyvät kuitenkin suoranaisesti kirjastorakenustoiminnan edistymiseen.

Musiikkiosasto. Pääkirjaston kolmannen kerroksen opintosalin yhteydessä olevaan musiikkiosastoon hankittiin kertomusvuoden aikana 114 äänilevyä, joista osa kielilevyjä ja ns. kirjallisia äänilevyjä. Levyjä poistettiin 56, joten levyjen kokonaismäärä oli vuoden lopussa 2 206. Levyjen kuuntelijoita oli yhteensä 10 131, jotka kuuntelivat yhteensä 11 213 levyä.

Töölön sivukirjaston uutta musiikkiosastoa varten hankittiin 1 700 äänilevyä ja -nauhaa sekä 910 nuottia ja partituuria.

Taidehankinta. Kulosaaren sivukirjastoon sijoitettiin 18.12. tait. Simo Hannulan 14-

osainen grafiikkasarja »Planetaarikaupungit», jonka kaupungin kuvataidelautakunta oli tilannut.

Mikrofilmit. Helsingissä ilmestyneiden sanomalehtien ja vanhimpien maassamme ilmestyneiden lehtien mikrofilmausta jatkettiin. Vuoden lopussa mikrofilmirullien lukumäärä oli 3 011.

Kaukolainaus. Kaukolainapyyntöjä muilta kirjastoilta vastaanotettiin 1 890 (ed. v. 1 341), joista voitiin lähettää 973 (691) teosta, näistä 208 (125) ulkomaille. Muille kirjastoille lähetettiin 47 (50) kaukolainapyyntöä, joista saatiin 35 (45) kirjaa. Jäljennepalvelusta huolehdittiin yhteistoiminnassa alan erikoisliikkeiden kanssa.

Tiedotustoiminta. Henkilökuntalehti »Kirjaston Kuulumisia», jota jaettiin myös pääkaupungin sanomalehdille ja eräille maamme

Satuhuoneessa katsellaan nukketeatteriakin

kirjastoille, ilmestyi 10 numerona. Yleisölle jaettavaksi painatettiin Töölön uuden sivukirjaston esite.

Pääkirjaston I kerroksen aulaan sijoitettiin lokakuussa postilaatikko yleisön toivomuksia varten. Toivomusten esittämiseksi on osastoilla saatavissa monistettuja kaavakkeita. Allekirjoitettuihin, osoitteella tai puhelinnumerolla varustettuihin toivomuksiin on vastattu kirjeitse tai puhelimitse. Toivomuksia on esitetty varsin runsaasti.

Helsinki-päivän yhteydessä järjestettiin kirjastossa ns. sakoton viikko 12.–18.6. Viikon aikana palautettiin 7 718 kirjaa, joista vanhimmat v:ltä 1939.

Kokoukset ja opintomatkat. Kirj.joht. Sven Hirn osallistui suurten kaupunginkirjastojen johtajien neuvottelukokoukseen Lappeenrannassa 25.–26.2. ja esitti kokouksessa alus-

tuksen aiheesta »Suoritelaskelmat kirjastossa».

Kirj.joht. Sven Hirn ja apul.kirj.joht. Sirkka-Liisa Meri luennoivat kirjastonhoitajien jatkokoulutuskursseilla Tampereella 24.8.–4.9. Apul.kirj.joht. Meri osallistui myös harjoittelunvalvojen kokoukseen Tampereella 14.12.

IFLA:n kokoukseen Moskovassa 29.8.–5.9. osallistuivat apul.kirj.joht. Eila Wirla, joka piti esitelmän aiheesta »Lenin ja kirjastot», apul.kirj.joht. Sirkka-Liisa Meri, joka piti esitelmän »Kirjastotutkimuksesta Suomessa» ja sivukirj.joht. Kaija Salonen.

Angloskandinaaviseen kirjastokokoukseen Kolilla 19.–22.8. osallistuivat apul.kirj.joht. Eila Wirla, joka toimi kokouksen johtajana, laitoskirj.joht. Mirjam Nyberg, joka toimi myös kokouksen osanottajille 23.–27.8. jär-

Helsingiläisiä palvelee kolme kirjastoautoa, joista uusin ensimmäisenä vasemmalla.

jestetyn opintomatkan oppaana sekä os.hoit. Martina Aminoff.

IV pohjoismaiseen nuorisokirjallisuuskongressiin Helsingissä 5.-7.6. osallistui useita kirjaston virkailijoita. Opisk.neuvoja Kyllikki Wilskman on osallistunut kuukausittain Helsingin kirjastojen neuvojien yhteistyötilaisuuksiin.

Suomen Kirjastoseuran järjestämille AV-päiville Lahdessa 17.-19.4. osallistui yhdeksän kirjaston virkailijaa. Laitoskirjastonhoitajien neuvottelupäiville Kuopiossa 24.-26.9. osallistuivat laitoskirj.joht. Mirjam Nyberg, joka toimi päivien johtajana ja piti esitelmän laitoskirjastojen huoneistokysymyksistä, os. hoit. Svanhild Snell, joka piti esitelmän kirjastotyöstä lastensairaалassa sekä kirjasto-amanuenssit Leena Linnovaara ja Pirkko Pöysälä. Södra Finlands svenska biblioteks-

föreningenin vuosikokoukseen Paraisilla 13.-14.6. osallistuivat os.hoit. Benita Kock ja laitoskirj.joht. Mirjam Nyberg.

Helsingin Työväenopistossa 5.10.-12.11. pidetylle kirjastoapulaisten kurssille osallistui kymmenen kirjaston virkailijaa. Apul.kirj. joht. Sirkka-Liisa Meri, os.hoit. Eila Lindqvist ja opisk.neuvoja Kyllikki Wilskman luennoivat kurssilla.

Os.hoit. Martina Aminoff tutustui opintomatkallaan 1.-7.5. musiikkikirjastotoimintaan Tanskassa ja Ruotsissa. Os.hoit. Eila Lindqvist suoritti kaupunginhallituksen myöntämän matka-apurahan turvin opintomatkan 15.-23.12. Ruotsiin ja Tanskaan tutustuakseen kirjastoapulaisten koulutukseen.

Os.hoit. Benita Kock suoritti loppuun Suomen Kirjallisuuspalvelun seuran järjestämän,

kaksi lukukautta kestäneen informaatiopalvelun kurssin.

Amerikkalainen kirj.hoit. Joel Robert Siegfried työskenteli kirjastossa 28.6.–22.8. Tuntip.kirj.aman. Marjatta Lahti aloitti työskentelynsä kehitysapujoukkojen palveluksessa Tansaniassa, Mwanzan kirjastossa.

Vierailut ja kirjaston esittelyt. Pääkirjastoa, sivukirjastoja ja kirjastoautoja on kertomusvuoden aikana esitelty useille koti- ja ulkomaisille vieraille, joista mainittakoon: Sveitsin suurlähettiläs Jean-Jacques de Tribolet-Hardy, kirjasto-opin lehtori J. B. Tooley Englannista, autokirj.hoit. Virginia B. Manbeck Brooklynistä, New Yorkista, kirj.joht. Kinmayer Pforzheimista, Länsi-Saksasta, kirj.hoit. David Rudman New Yorkista, kirj.hoit. Joan Emmerson, Newcastle University Library, Englanti, apul.kaup.joht. Pål Lindall Reykjavikista, koulukirj.hoit. Kaarina Wargelin Chicagosta, British Councilin tšekäläinen johtaja John Makin, kirj.joht. Margot Jacobsen Norjasta, prof. Dorothy E. Ryan, University of Tennessee, U.S.A., kirj.joht. Andrew J. Eaton ja Mrs Emmy Eaton, St.Louis, Missouri, U.S.A., Miss Elisabeth Morton, The National Library of Canada, kirj.hoit. Liv Scheflo Norjasta, kirj.hoit. Anna-Maria Kylberg Ruotsista, kirj.hoit. Mary Barber Kanadasta sekä useita IFLA:n kokoukseen Moskovassa osallistuneita kirjastonhoitajia eri maista.

Kirjaston toimintaan on lisäksi tutustunut useita vierailijaryhmiä kuten ryhmä Unescon kehitysmaiden kirjastonhoitajille järjestämän jatkokurssin osanottajia, angloskandinaavien kirjastokokouksen osanottajat, 18 venäläistä kirjastonhoitajaa, värmlantilainen kunnallismiehiä ja kirjastonhoitajia käsittävä ryhmä, 14-henkinen saksalainen matkailijaryhmä, ryhmä ranskalaisia nuorisotyön asiantuntijoita, Ruotsin kirjastokoulun opiskelijat, Tampereen yliopiston ja Svenska social- och kommunalhögskolanin kirjastotutkimnon opiskelijat sekä 25 kansakoulujen tarkastajaa. Kulosaaren Martat vierailivat Kulosaa-

ren kirjastossa 11.2., jolloin heille esiteltiin kirjaston toimintaa ja kirjauutuuksia.

Lastenkirjastotoiminta. Kansa- ja oppikoulujen luokille pidettiin 106 kirjastonkäytön opetustuntia, joihin osallistui yhteensä 2 893 koululaista. Tämä toiminta perustui samoin kuin edellisenäkin vuonna järjestelmälliseen yhteistyöhön kouluviranomaisten kanssa. Kansakoulujen tarkastajien ja kirjaston yhdessä allekirjoittama kehoitus vierailla määrättyjen luokkien kanssa lähimmässä sivukirjastossa lähetettiin koulujen johtajaopettajille, joille samalla toimitettiin julistetta »Kivat kirjat kirjastosta». Tietokilpailuja järjestettiin pääkirjastossa sekä Kallion, Vallilan, Vuosaaren, Herttoniemen, Eteläisen, Maunulan, Lauttasaaren, Malmin, Vartiokylän ja Porolahden sivukirjastoissa. Osanottajia oli yhteensä 2 162. Satutunteja pidettiin Kallion, Vallilan, Vuosaaren, Herttoniemen, Maunulan, Kulosaaren, Lauttasaaren, Vartiokylän ja Porolahden sivukirjastoissa sekä Meilahden laitoskirjastossa, osanottajamäärä oli yhteensä 3 849. Meilahdessa on varsinaisten satutuntien lisäksi luettu satuja kierrosten yhteydessä. Myös kirjastossa vierailleille lastentarhaluokille on luettu satuja.

Kallion sivukirjastossa pidetystä 115 satutunnista oli 36 nukketeatteriesitystä, osanottajia 860. Nukketeatterissa esitetyt näytelmät olivat Prinsessa Ruusunen, Peppi Pitkätossu, Pekka Töpöhäntä ja Pekka Töpöhännän joulu, jotka oli valmistanut ja ohjannut kirj.aman. Saara Kokkonen yhdessä lasten työryhmän kanssa. Kallion kirjaston satutunneilla vieraili kirjailija Eira Stenberg kolme kertaa lukemassa satukirjansa käsikirjoitusta, josta lapset esittivät arvostelunsa. Läsä oli myös kustantajan edustaja. Helsingin juhlaviikkojen aikana toukokuussa järjestettiin Kallion lastenosastolla Karhu- puiston lastentapahtumien osana 12 nukketeatteriesitystä, 6 satutuntia ja kirjoituskilpailut; kirjastossa vieraili useita lastentarhaja puistoryhmiä ohjaajineen sekä koululuok-

ka Suomenlinnasta. Yleisradio haastatteli os.hoit. Ulla Lehtosta ja lastenosaston asiakkaita kolme kertaa, ohjelmat lähetettiin Nuorten kirjanurkassa ja Kesäkirppu ja kirja -katsauksessa.

Meilahden laitoskirjasto järjesti yhteistoi-minnassa Lastenklinikan henkilökunnan kanssa kesäkuussa lastenjuhlan, jossa esitettiin mm. nukketeatteria. Lastenteatteriryhmä on lokakuusta alkaen pitänyt leikkitunteja lapsille Meilahden kirjastossa. Osanottajia oli 10–15 lasta kerralla, pääasiallisesti Lastenklinikan psykiatrian osastolta.

Pääkirjastossa oli toukokuussa esillä Svenska folkskolans vänner -yhdistyksen järjestämän kirjastoaiheisen piirustuskilpailun parhaat työt. Vartiokylän sivukirjastossa filmattiin osa TV:n 8.12. esittämästä »Varhaisvuodet»-ohjelmasta, jossa käsiteltiin lastenkirjallisuutta.

Laitoskirjastotoiminta. Myllypuron 220 hoitopaikkaa käsittävässä sairaskodissa avattiin kirjasto 19.10. Kirjasto toimii neljänä päivänä viikossa. Hesperian sairaalan laajentamisen yhteydessä avatusta 200 hoitopaikkaa käsittävästä tornisairaalaista saatiin kirjaston käyttöön huone, missä 27.7. lähtien on ollut kirjastotoimintaa pari tuntia päivässä. Kirjastotoimintaa jatkettiin aikaisempaan tapaan HYKS:n polio-osastolla ja IV sisätautien klinikan munuaisosastolla.

Hesperian sairaalassa osallistui kirjaston edustaja sairaalan toimipaikkakoulutustoi-mikunnan työhön. Nikkilän sairaalan lääkärien kokouksessa 14.4. esitteli laitoskirj.joht. Mirjam Nyberg laitoskirjastotoiminnan pääpiirteitä ja kirj.aman. Leena Linnovaara kertoi kirjastotyöstä Nikkilän sairaalassa. Sairaalan johtaja Erkki Paavilainen nimitti samassa kokouksessa kirjastotoimikunnan edistämään laitoskirjaston ja sairaalan välistä yhteistyötä. Toimikuntaan kuuluu myös neljä potilasjäsentä. Kirjastonhoitajat olivat läsnä lääkärien kokouksissa sekä sairaalan järjestämissä toimipaikkakoulutustilaisuuk-

sisä. Nikkilän sairaalan tiedotuslehdessä ilmestyi kirjastonnumero.

Lastenklinikan hoitohenkilökunnan kokouksessa selostivat os.hoit. Svanhild Snell ja kirj.aman. Tuula Mattila kirjastotyötä sairaaloissa. Saman klinikan ylihoitajien ja askartelunohjaajien kanssa neuvoteltiin kiinteämmän yhteistyön aikaansaamisesta.

Sokeain kirjastosta saatiin vuoden aikana lainaksi 626 äänikirjaa vanhainkodeissa hoidettaville näkövammaisille ja silmäklinikan potilaille. Äänikirjalainoja oli kaikkiaan 742.

Kerhotoiminta. Pääkirjaston ranskan kerho Cercle de littérature française kokoontui kaksi kertaa P. Guy Béthunen johdolla ja osanottajia oli keskimäärin 22. Kallion sivukirjastossa järjestettiin kuusi musiikki-iltaa, joissa oli osanottajia keskimäärin 21. Esitelmät pitivät kanttoriurkuri Jarmo Kokkonen, pianotait. Petri Sariola, säveltäjä Ahti Son-ninen, kitaratit. Viljo Immonen ja pianotait. Sirkka Harjunmaa. Kalliossa järjestettiin myös kaksi esitelmätilaisuutta, joissa puhuivat dipl.ins. T. K. Laakso ja tait. Ture Ara. Helsingin juhla viikkojen yhteydessä pidettiin Kallion sivukirjastossa julkinen panelikeskustelu aiheesta »Tarkoituksenmukainen yhdyskuntasuunnittelu». Kirjaston portaikossa oli esillä Simo Ristan valokuvanäytely. Herttoniemen sivukirjastossa oli esillä tait. Helga Sjöstedin tauluja.

Hesperian sairaalan kirjastokerho kokoontui päiväosastolla yhteensä seitsemän kertaa, jolloin kuunneltiin kirjallisia äänilevyjä. Nikkilän sairaalan kirjastossa pidettiin kuusi kirjastokonserttia, joissa kävi keskimäärin 17 henkeä. Musiikin esittelystä huolehti sairaalan musiikkiterapeutti, fil.maist. Petri Lehi-koinen. Nikkilän kirjallisuuserho kokoontui viisi kertaa, osanottajia keskim. 10. Kerhon ohjaajana toimi sairaalan psykologi, fil.maist. Pirkko-Liisa Onnismaa. Nikkilässä järjestettiin lisäksi pari muuta tilaisuutta: ylihoitaja Inga Laurinkari esitteli Ilantia kuvin ja sävelin, jolloin oli läsnä 28 henkilöä, ja yhdes-

sä Uudenmaan läänin taidetoimikunnan kanssa järjestetyssä tilaisuudessa puhui kirjailija Eila Pennanen aiheenaan »Kirjallisuus-ilopileri», kuulijoita 54 henkilöä. Eri kerhojen osanottajille, aktiivisille lainaajille ja sairaalan edustajille järjestetyssä joulujuhlissa oli läsnä 80 henkilöä.

Suursuon vanhainkodin kirjastokerho koontui kerran viikossa, kesäaikaa lukuun ottamatta, yhteensä 36 kertaa. Osanottajia oli 5–15 henkeä kerralla. Ohjelmassa olivat pääasiallisesti kirjallisuus- ja musiikkilevyt.

Psykiatrian klinikan kirjastokerho, kirjastonhoitajan ja lääkärin yhteisesti johtamana, kokoontui 24 kertaa. Osanottajia oli 5–10 henkeä kerralla. Ohjelmassa olivat pääasiallisesti potilaiden ehdottamat kirjalliset aiheet. Myös musiikkilevyjä kuunneltiin.

Kirjavarasto. Kirjastoon hankittiin ja luetteloiitiin 95 982 uutta kirjaa, joista lahjoja 1 873, ja kokoelmista poistettiin 43 939 teosta. Kirjakokoelma kasvoi vuoden aikana 51 543 kirjalla ja teosten kokonaismäärä oli vuoden lopussa 1 070 989.

Kirjastoon tilattiin tai saatiin vapaakappaleina 818 eri aikakauslehteä yhteensä 2 886 vuosikertaa. Sanomalehtivuosikertojen kokonaismäärä oli 1 042 edustaen 116 eri lehteä.

Aukioloajat. Kirjaston aukioloajat olivat samat kuin aikaisemmin. Pääkirjaston lasten ja nuorten lukusali avattiin uudelleenjärjestelyjen jälkeen entisissä lainaajakortiston ti-

loissa 1.2. Töölön sivukirjasto oli suljettuna muuton vuoksi 17.–21.12. Kirjastoautot eivät kiertäneet 19.6.–26. 7. välisenä aikana.

Tulot. Kaupunginkirjaston tulot nousivat kertomusvuonna 2 843 800 mk:aan, josta valtionavun osuus oli 2 583 511 mk ja muita tuloja yhteensä 260 289 mk.

Menot. Kertomusvuoden talousarvioon oli kaupunginkirjaston menoja varten merkitty 8 904 615 mk, lisämäärärahoja ja ylitysoikeutta myönnettiin 210 469 mk, v:lta 1969 siirtyi 173 899 mk, joten käytettävissä oli yhteensä 9 288 983 mk. Tilien mukaiset menot nousivat 8 602 706 mk:aan, v:lle 1971 siirtyi 551 578 mk.

Menojen jakautuma oli seuraava: palkkausmenoja 5 159 056 mk (60 %) kirjallisuus- ja sidontakuluja, lehtitilauksmaksuja sekä äänilevyjen ja mikrofilmien hankinta 1 583 810 mk (18.4 %), josta pelkästään kirjallisuuden hankintaan käytettiin 1 053 440 mk, huoneisto-, siivous- ja kalustomenot 1 647 901 mk (19.1 %) sekä painatus-, toimitus-, kuljetus- ym. kustannukset 211 939 mk (2.5 %).

Kirjastolautakunnan valvonnan alaiset yritykset. Kirjastolautakunta valvoi seuraavien yleishyödyllisten yritysten ja laitosten saamisen avustusten käyttöä: Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan kirjasto, Yhdistys Kirjoja Sokeille, Bragen leikekokoelma, Kasvatustopillinen kirjasto- ja lukusalisäätiö sekä Pykälä-yhdistys.

*Lainojen jakaantuminen kauno- ja tietokirjallisuuteen aikuisten sekä nuorten ja lasten lainausosastoilla:
Utlåningens fördelning på fack- och skönlitteratur vid avdelningarna för vuxna samt barn och ungdom:
Fiction and non-fiction book issues in adult and junior departments:*

Lainauspiste Utlåningsställe Lending point	Aikuisten kirjallainat/Utlåning åt vuxna/ Issues to adults			Lasten ja nuorten kirjallainat/Utlåning åt barn och ungdom/Issues to children and young people			Kirjallainat kaikkiaan/Boklån inalles/ Total adult and junior				
	Tieto- kirjallisuus Fack- litteratur Non-fiction	Kauno- kirjallisuus Skön- litteratur Fiction	Yhteensä Summa Total	Tieto- kirjallisuus Fack- litteratur Non-fiction	Kauno- kirjallisuus Skön- litteratur Fiction	Yhteensä Summa Total	Tieto- kirjallisuus Fack- litteratur Non-fiction	%	Kauno- kirjallisuus Skön- litteratur Fiction	%	Yhteensä Summa Total
Pääkirjasto/Huvudbiblioteket/Main Library ...	276 675	354 768	631 443	17 590	113 765	131 355	294 265	38.6	468 533	61.4	762 798
Sivukirjastot/Filial/Branch Library:											
Eteläinen/Södra	30 849	52 933	83 782	6 718	41 397	48 115	37 567	28.5	94 330	71.5	131 897
Haaga/Haga	37 839	68 662	106 501	3 617	43 517	47 134	41 456	27.0	112 179	73.0	153 635
Herttoniemi/Hertonäs	28 517	49 551	78 068	3 800	35 129	38 929	32 317	27.6	84 680	72.4	116 997
Kaarela/Kärböle	11 963	24 767	36 730	2 561	20 397	22 958	14 524	24.3	45 164	75.7	59 688
Kallio/Berghäll	122 235	192 867	315 102	18 164	98 250	116 414	140 399	32.6	291 117	67.5	431 516
Kulosaari/Brändö	11 618	21 492	33 110	2 087	16 701	18 788	13 705	26.2	38 193	73.6	51 898
Käpylä/Kottby	38 370	52 985	91 355	4 777	37 604	42 381	43 147	32.3	90 589	67.7	133 736
Lauttasaari/Drumsö	40 320	64 311	104 631	5 207	38 864	44 071	45 527	30.6	103 175	69.4	148 702
Malmi/Malm	11 023	17 690	28 713	1 364	15 612	16 976	12 387	27.1	33 302	72.9	45 689
Maunula/Månsas	18 598	38 791	57 389	3 880	40 249	44 129	22 478	22.1	79 040	77.9	101 518
Munkkiniemi/Munksnäs	39 942	51 676	91 618	4 645	34 143	38 788	44 587	34.2	85 819	65.8	130 406
Oulunkylä/Äggelby	11 187	24 395	35 582	1 742	23 239	24 981	12 929	21.3	47 634	78.7	60 563
Pakila/Baggböle	7 402	16 156	23 558	1 643	18 721	20 364	9 045	20.6	34 877	79.4	43 922
Pitäjänmäki/Sockenbacka	13 884	34 144	48 028	3 077	25 335	28 412	16 961	22.1	59 479	77.8	76 440
Porolahti/Porovik	12 941	34 674	47 615	8 088	43 840	51 928	21 029	21.1	78 514	78.9	99 543
Puistola/Parkstad	12 078	15 798	27 876	2 248	28 238	30 486	14 326	24.5	44 036	75.5	58 362
Suomenlinna/Sveaborg	1 851	4 826	6 677	610	5 176	5 786	2 461	19.7	10 002	80.3	12 463
Tapanila/Staffansby	4 189	10 895	15 084	1 711	19 846	21 557	5 900	16.1	30 741	83.9	36 641
Toukola/Majstad	5 826	11 265	17 091	658	6 799	7 457	6 484	26.4	18 064	73.6	24 548
Töölö/Tölö	43 915	68 015	111 930	3 005	37 791	40 796	46 920	30.7	105 806	69.3	152 726
Vallila/Vallgård	34 961	62 594	97 555	3 369	30 955	34 324	38 330	29.1	93 549	70.9	131 879
Vallisaari/Skanslandet	353	801	1 154	86	541	627	439	24.6	1 342	75.4	1 781
Vartiokylä/Botby	20 808	34 965	55 773	4 099	45 100	49 199	24 907	23.7	80 065	76.3	104 972
Vuosaari/Nordsjö	18 795	38 867	57 662	3 368	48 934	52 302	22 163	20.2	87 801	79.8	109 964
Kirjastoauto-os./Bokbussavd./Bookmobile ...	52 790	164 067	216 857	16 416	266 957	283 373	69 206	13.8	431 024	86.2	500 230
Laitoskirjasto/Anstaltsbiblioteket/Institution Library	47 524	115 920	163 444	3 077	21 180	24 257	50 601	27.0	137 100	73.0	187 701
Yhteensä/Summa/Total of issues	956 453	1 627 875	2 584 328	127 607	1 158 280	1 285 887	1 084 060	28.0	2 786 155	72.0	3 870 215

Erikielisen kirjallisuuden lainausta valaiseva taulukko:

Tabell över utlåningen av litteratur på olika språk:

Table illustrating the issues in different languages:

Lainauspiste Utlåningsställe Lending point	Suomenk. kirjallisuus Finskspråkig litt. Finnish literature		Skand. kirjallisuus Litt. på skand. språk Scand. literature		Muunk. kirjallisuus Litt. på utl. språk Foreign literature		Kaikkiaan Sammandrag Total	
		%		%		%		%
Pääkirjasto/Huvudbiblioteket/ Main Library	545 646	71.5	164 287	21.5	52 865	7.0	762 798	19.7
Sivukirjasto/Filial/Branch Library:								
Eteläinen/Södra	118 140	89.6	12 514	9.5	1 243	0.9	131 897	3.6
Haaga/Haga	142 170	92.5	9 355	6.1	2 110	1.4	153 635	4.0
Herttoniemi/Hertonäs	108 998	93.1	6 754	6.8	1 245	1.1	116 997	3.0
Kaarela/Kårböle	50 035	83.8	8 173	13.6	1 480	2.5	59 688	1.5
Kallio/Berghäll	409 931	95.0	18 307	4.2	3 278	0.8	431 516	11.1
Kulosaari/Brändö	39 547	76.2	10 807	20.8	1 544	3.0	51 898	1.3
Käpylä/Kottby	119 109	89.0	9 567	7.2	5 060	3.8	133 736	3.6
Lauttasaari/Drumsö	112 682	75.7	30 504	20.5	5 516	3.7	148 702	3.8
Malmi/Malm	43 331	94.8	2 065	4.5	293	0.6	45 689	1.2
Maunula/Mänsas	95 675	94.2	5 086	5.0	757	0.8	101 518	2.6
Munkkiniemi/Munksnäs	103 705	79.5	22 372	17.1	4 329	3.3	130 406	3.4
Oulunkylä/Äggelby	54 975	90.8	4 840	8.0	748	1.2	60 563	1.6
Pakila/Baggböle	42 733	97.3	998	2.3	191	0.4	43 922	1.1
Pitäjänmäki/Sockenbacka	69 299	90.7	5 965	7.8	1 176	1.5	76 440	2.0
Porolahti/Porovik	93 740	94.2	4 643	4.7	1 160	1.2	99 543	2.6
Puistola/Parkstad	56 634	97.0	1 282	2.2	446	0.8	58 362	1.5
Suomenlinna/Sveaborg	12 290	98.6	150	1.2	23	0.2	12 463	0.3
Tapanila/Staffansby	36 319	99.1	266	0.7	56	0.2	36 641	0.9
Toukola/Majstad	23 667	96.4	770	3.1	111	0.5	24 548	0.6
Töölö/Tölö	127 900	83.7	21 038	13.8	3 788	2.5	152 726	3.9
Vallila/Vallgård	126 371	95.8	4 598	3.5	910	0.7	131 879	3.4
Vallisaari/Skanslandet	1 735	97.4	17	1.0	29	1.6	1 781	0.1
Vartiokylä/Botby	98 432	93.8	5 723	5.5	817	0.8	104 972	2.7
Vuosaari/Nordsjö	105 131	95.6	4 219	3.8	614	0.7	109 964	2.8
Kirjastoauto-os./Bokbussavd./ Bookmobile	446 847	89.3	44 582	8.9	8 801	1.8	500 230	12.9
Laitoskirjasto/Anstaltsbiblio- teket/Institution Library	170 509	90.8	15 496	8.3	1 696	0.9	187 701	4.8
Yhteensä/Summa/Total of issues	3 355 551	86.7	414 378	10.7	100 286	2.6	3 870 215	100.0
(1969)	3 172 222	86.4	405 305	11.0	94 130	2.6	3 671 657	100.0